

Mariusz Korpalski

Klauzula walutowa w umowie kredytu indeksowanego do waluty obcej a „ustawa antyspreadowa”

Głosowany wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 5.02.2014 r. (I ACa 801/13), jest jednym z pierwszych orzeczeń zapadłych w wyniku kontroli incydentalnej umów kredytu z klauzulą walutową do waluty obcej. Stwierdza on brak interesu prawnego powoda w ustaleniu bezskuteczności klauzuli indeksacyjnej, ze względu na przysługujące mu roszczenia: o zawarcie aneksu konkretyzującego kurs indeksacji – co do rat jeszcze niezapłaconych oraz o zapłatę – co do rat już zapłaconych. Autor przeprowadza analizę przywołanych przez sąd przepisów art. 4 i art. 5 ust. 2 ustawy antyspreadowej¹, krytycznie odnosząc się do tezy, według której przepisy te mogą stanowić podstawę do żądania złożenia zastępczego oświadczenia woli. Krytykowana wykładnia analizowana jest pod kątem kluczowej roli konsensu w stosunkach zobowiązaniowych, m.in. na podstawie przepisów art. 56 oraz art. 64 kodeksu cywilnego².

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 5.02.2014 r. (I ACa 801/13)³

1. W sytuacji niewywiązania się przez bank z ustawowego obowiązku nałożonego na niego art. 4 zd. 2 ustawy z 29.07.2011 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw, po stronie kredytobiorcy pojawia się żądanie w postaci świadczenia niepieniężnego o zobowiązanie kredytodawcy do zawarcia umowy. Ustawodawca dał możliwość kredytobiorcy ubiegania się – w odniesieniu do tej części kredytu, który pozostał do spłacenia – o skonkretyzowanie zasad określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego wyliczana została kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę spłaty kredytu.
2. Ustalenie zasad spłaty kredytu w części niespłaconej w sposób pośredni może wywrzeć skutki w odniesieniu do spłaconego kredytu.
3. Interes prawny kredytobiorcy w takich okolicznościach faktycznych może być w całości zaspokojony w drodze powództwa o świadczenie.

1. Problem ustalania kursów indeksacji walutowej w umowach kredytowych

Głosowane orzeczenie jest jednym z pierwszych orzeczeń zapadłych w wyniku kontroli

incydentalnej umów kredytu z klauzulą walutową (indeksowanego lub denominowanego) do waluty obcej⁴. Wyrok ten jest godny uwagi

¹ Tytułowa „ustawa antyspreadowa” to ustawa o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw z 29.07.2011 r. (Dz. U. Nr 165, poz. 984), która weszła w życie 26.08.2011 r.

² Ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 121 ze zm.), dalej jako k.c.

³ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 5.02.2014 r. (I ACa 801/13), LEX nr 1430705.

⁴ W umowie kredytu indeksowanego kwota kredytu wyrażana jest w PLN, następnie bank przelicza kwotę kredytu na walutę obcą i od takiej kwoty wylicza raty kredytu w walucie obcej, które po ponownym przeliczeniu są spłacane przez klienta w PLN. W umowie kredytu denominowanego kwota kredytu wyrażana jest w walucie obcej, następnie bank przelicza kwotę kredytu na PLN, przy czym raty kredytu wyliczane są od kwoty w walucie obcej i, po ponownym przeliczeniu, spłacane przez klienta w PLN. W obydwu typach umów bank używa kursu kupna waluty obcej przy ustalaniu harmonogramu spłat kredytu i kursu sprzedaży waluty obcej przy spłacie kredytu.

ze względu na umowy, których ocena była przedmiotem orzekania, a które były ostatnio kanwą wielu orzeczeń sądowych, raczej przygotowujących grunt pod stanowcze rozstrzygnięcia węzłowych problemów prawnych, niż je rozwiązujących⁵. W tle tego wyroku pojawia się m.in. stosunek kontroli abstrakcyjnej wzorców umownych do kontroli incydentalnej umów, stosunek art. 385¹ § 1 do art. 58 § 3 k.c., zakres luzu decyzyjnego wierzyciela w ustalaniu zobowiązań dłużnika, obowiązki informacyjne banku jako instytucji zaufania publicznego wobec konsumenta, dopuszczalności obciążenia kredytobiorcy ryzykiem walutowym, a wszystko to w obliczu doniesień medialnych o pozwach zbiorowych dotyczących kredytów z klauzulą walutową. Materia, z którą przyszło się zmierzyć sądowi, jest więc tak obszerna, że nie sposób jej objąć ramami jednej glosy. Z konieczności więc dalsze uwagi ograniczone będą do zagadnień istotnych zarówno dla powództwa o ustalenie, jak i powództwa o świadczenie (zarówno pieniężnego, jak i niepieniężnego – o zastępcze oświadczenie woli), zagadnień nabierających dodatkowego znaczenia w obliczu niskiej jakości legislacyjnej ustawy antyspreadowej.

2. Stan faktyczny

Opis stanu faktycznego sprawy dla celów glosy daje się sprowadzić do stwierdzenia, że strony zawarły umowę kredytu indeksowanego do CHF, przy czym w zakresie stosowanych kursów indeksacji (kursu kupna przy przeliczeniu kwoty kredytu z PLN na CHF, kurs sprzedaży przy przeliczeniu raty spłaty z CHF na PLN) odesłały do przyszłych tabel kursowych banku-kredytodawcy. W tak ustalonym stanie faktycznym klient banku zażądał,

⁵ Zob. wyroki Sądu Najwyższego (dalej jako SN): z 15.02.2013 r. (I CSK 314/12), LEX nr 1307999 oraz z 23.10.2013 r. (IV CSK 142/13), LEX nr 1385868, a także wyrok Trybunału Sprawiedliwości (dalej jako TS) z 30.04.2014 r. w sprawie C-26/13, *Árpád Kásler, Hajnalka Káslerné Rábai przeciwko OTP Jelzálogbank Zrt*, EU:C:2014:282.

w trybie incydentalnej kontroli umów, ustalenia, na podstawie art. 385¹ k.c., że wyżej wymieniona klauzula walutowa jest niedozwolona, zakładając, że umowa w pozostałym zakresie obowiązuje bez zmian.

3. Rozstrzygnięcie sądu

Sąd apelacyjny doszedł do wniosku, że powód nie ma interesu prawnego w ustaleniu bezskuteczności klauzuli indeksacyjnej z uwagi na przysługujące mu roszczenia o zawarcie aneksu konkretyzującego kurs indeksacji – co do rat jeszcze niezapłaconych oraz o zapłatę – co do rat już zapłaconych. Wypada osobno odnieść się do obydwu problemów.

4. Roszczenie o świadczenie niepieniężne – złożenie oświadczenia woli

Powództwo o ustalenie nie przysługuje, jeżeli prawo, którego ma dotyczyć, może być chronione powództwem o świadczenie niepieniężne w postaci żądania złożenia zastępczego oświadczenia woli. Zasadne jest więc zbadanie, jakie powództwo o ukształtowanie może sformułować kredytobiorca na podstawie ustawy antyspreadowej.

Sąd apelacyjny przywołał jako podstawę roszczenia o ukształtowanie art. 4 i art. 5 ust. 2 ustawy antyspreadowej. Należy zbadać obydwie wskazane szczegółowo podstawy prawne, a następnie poszukać innych możliwych podstaw.

Artykuł 4 ustawy antyspreadowej odnosi się do dwóch przepisów znowelizowanego prawa bankowego⁶: art. 69 ust. 2 pkt 4a i art. 75b.

Zgodnie z art. 69 ust. 2 pkt 4a pr. bank. umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, szczegółowe zasady określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu,

⁶ Ustawa z 29.08.1997 r. – Prawo bankowe. (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 1376 ze zm.), dalej jako pr. bank.

jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu.

Artykuł 4 ustawy antyspreadowej nakazuje stosować ten przepis wprost do umów zawartych przed wejściem w życie ustawy, tj. przed 29.07.2011 r.; czyni to jednak z dwoma łącznymi zastrzeżeniami: ograniczenia sprecyzowania zasad indeksacji do rat jeszcze niespłaconych oraz bezpłatnej zmiany umowy przez bank.

Pierwsze zastrzeżenie w kontekście roszczenia o ustalenie – precyzowanie zasad indeksacji *ex nunc* sąd apelacyjny odczytał prawidłowo, wskazując, że roszczenie o zastępcze oświadczenie woli może przysługiwać na podstawie powołanych przepisów tylko co do rat jeszcze niespłaconych. Inna sprawa, że roszczenie to w ogóle nie przysługuje, o czym będzie dalej.

Niestety, drugie zastrzeżenie nie zostało przez sąd odczytane prawidłowo. Mianowicie, sąd uznał, że przepis przyznaje kredytobiorcy uprawnienie do żądania złożenia przez kredytodawcę oświadczenia woli. System prawa zna oczywiście zastępcze oświadczenie woli składane przez sąd na żądanie powoda, ale zasadniczo wyłącznie na podstawie wcześniejszej umowy zobowiązującej do złożenia takiego oświadczenia woli (art. 64 k.c., art. 1047 kodeksu postępowania cywilnego⁷). Dopuszcza się wprawdzie istnienie ustawowych, a nie umownych źródeł roszczenia o złożenie oświadczenia woli, jednak zawsze roszczenie takie musi mieć konkretne, obiektywnie sprawdzalne ramy (art. 64 k.c.)⁸.

Konsens, czyli zgodne oświadczenia woli stron, stanowi niezbywalną podstawę umownego stosunku zobowiązaniowego. Kodeks cywilny przewiduje dwa ogólne odstępstwa od tej zasady: art. 64 k.c. – dopuszczający złożenie zastępczego, sądowego oświadczenia woli oraz art. 56 k.c. – dopuszczający

uzupełnianie treści umowy w zakresie niewynikającym z wykładni oświadczeń woli. Pierwszy przypadek (art. 64 k.c.) opiera się na innym, wcześniejszym konsensie, kreującym uprawnienie do żądania zastępczego oświadczenia woli; w tym sensie nie stanowi to odstępstwa od przywołanej na wstępie zasady prymatu konsensu. Drugi przypadek (art. 56 k.c.) wynika zasadniczo z przekonania, że żadna umowa nie obejmuje wszystkich okoliczności istotnych dla stron⁹ i stanowi przedłużenie wykładni oświadczeń woli w kierunku, w którym poszłoby porozumienie stron, gdyby objęły je swoim przewidywaniem¹⁰. Ten przypadek też pełni służebną rolę wobec konsensu stron, dookreślając jego skutki w sposób wykraczający poza treść umowy ustaloną w drodze wykładni. Z powyższego wynika, że również art. 56 k.c. ma na celu wzmocnienie, a nie ograniczenie autonomii woli stron¹¹.

Zasada autonomii woli, przełamywana wyłącznie przez przepisy o charakterze wyjątkowym (art. 357¹, art. 358¹, art. 388, art. 632 § 2 k.c.), nie pozwala na przyjęcie uznania sędziowskiego w ustalaniu treści zastępczego oświadczenia woli (np. w formie zastosowanej w art. 322 k.p.c.). Kodeks cywilny pozostawia sądowi większą swobodę w ingerencji negatywnej, tj. w ustalaniu braku konsensu (art. 56 i art. 65 k.c.) i niedopuszczalności konsensu (art. 58 i art. 385¹ k.c.), niż w ingerencji pozytywnej, polegającej na modyfikowaniu konsensu, dopuszczając modyfikacje w ściśle określonych wyżej wymienionych przypadkach (art. 357¹, art. 358¹, art. 388, art. 632 § 2 k.c.).

⁹ P. Machnikowski, *Prawne instrumenty ochrony zaufania przy zawieraniu umowy*, Wrocław 2010, s. 122; H. Kötz, H.B. Schäfer, *Judex oeconomicus. 12 höchstrichterliche Entscheidungen kommentiert aus ökonomischer Sicht*, Tybinga 2003, s. 203 z powołaniem koncepcji kompletnej umowy (niem. *vollständiger Vertrag*, ang. *fully specified contract*).

¹⁰ Z. Radwański, *Teoria umów*, Warszawa 1977, s. 71–72, 194, 201–202. R. Trzaskowski określa skutek zastosowania art. 56 k.c. jako „przemyslenie” przez strony umowy do końca (R. Trzaskowski w: *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 1, *Część ogólna*, Warszawa 2014, s. 392).

¹¹ E. Łętowska w: *System prawa prywatnego*, t. 5: *Prawo zobowiązań – część ogólna*, E. Łętowska (red.), Warszawa 2006, s. 382.

⁷ Ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 101 ze zm.), dalej jako k.p.c.

⁸ Zob. P. Machnikowski w: *Kodeks cywilny. Komentarz*, E. Gniewek (red.), Warszawa 2011, nb. 7 do art. 64; autor wskazuje, że art. 64 k.c. stanowi o „oznaczonym oświadczeniu woli”.

Artykuł 4 ustawy antyspreadowej stanowi o „stosownej zmianie umowy”, a w art. 69 ust. 2 pkt 4a pr. bank. jest mowa o „szczegółowych zasadach”. Sąd apelacyjny nie odniósł się do braku ustawowych kryteriów zmiany umowy i skupił się na postulowanym przez ustawę sprecyzowaniu umowy. Sprecyzowanie umowy jednak ma być już skutkiem oświadczeń woli. Jeżeli ustawa nie podaje precyzyjnych kryteriów zmiany, to jak sąd ma to – pożądane skądinąd – sprecyzowanie umowy osiągnąć?

Sąd apelacyjny w żaden sposób nie odnosi swoich rozważań do instrumentarium zastępczego oświadczenia woli, tj. do art. 64 k.c. i art. 1047 k.p.c., które – jak wskazano – wymaga precyzyjnej delegacji dla sądu jako „zastępcy” strony w składanym oświadczeniu woli. Sąd milczy też na temat prymatu konsensu i wyjątkowości wyżej wymienionych regulacji pozwalających sądowi formułować ten konsens (co należy kategorycznie odróżnić od wykładni oświadczeń woli „odkodowujących” konsens, tam gdzie on istniał – art. 65 k.c.). W związku z tym zasadna jest krytyczna ocena wprowadzenia przez sąd uprawnień do żądania zastępczego oświadczenia woli na podstawie art. 4 ustawy antyspreadowej w zw. z art. 69 ust. 2 pkt 4a pr. bank.

Artykuł 4 ustawy antyspreadowej odsyła również do art. 75b pr. bank. jako kryterium zmiany umowy. Zgodnie z tym przepisem: „1. Wykonanie uprawnienia, o którym mowa w art. 69 ust. 3, nie może wiązać się z poniesieniem przez kredytobiorcę dodatkowych kosztów. 2. Bank nie może uzależnić wykonania przez kredytobiorcę uprawnienia, o którym mowa w art. 69 ust. 3, od wprowadzenia dodatkowych ograniczeń, w szczególności nie może zobowiązać kredytobiorcy do nabywania waluty przeznaczanej na spłatę rat kredytu, jego całości lub części, od określonego podmiotu. 3. Otwarcie i prowadzenie rachunku, o którym mowa w art. 69 ust. 3, jest wolne od opłat w przypadku, gdy kredytobiorcą jest konsument w rozumieniu ustawy (...) Kodeks cywilny. 4. Przepisy ust. 1–3, art. 69 ust. 2 pkt 4a oraz ust. 3 stosuje się odpowiednio do umów

pożyczek pieniężnych.” Problem w tym, że art. 75b pr. bank. nie stanowi samodzielnej regulacji, lecz reguluje sposób wykonywania art. 69 ust. 3 pr. bank., do którego art. 4 ustawy antyspreadowej nie odsyła. Innymi słowy, art. 75b pr. bank. bez art. 69 ust. 3 pr. bank. nie zawiera żadnej normy zachowania, jest martwy. Jednak założenie racjonalnego ustawodawcy nakazuje przyjąć, że każdy przepis prawa ma wywoływać jakieś skutki w sferze prawnej jego adresatów. Zarówno celowościowa, jak i systemowa wykładnia art. 4 ustawy antyspreadowej każe przyjąć, że także art. 69 ust. 3 pr. bank. należy stosować do umów zawartych przed wejściem w życie ustawy antyspreadowej, w zakresie rat jeszcze niespłaconych.

Artykuł 75b w zw. z art. 69 ust. 3 pr. bank., stosowane na podstawie art. 4 ustawy antyspreadowej, dotyczą uprawnienia kredytobiorcy do spłaty kredytu w walucie indeksacji. Zgodnie z art. 4 ustawy antyspreadowej, uprawnienie to nie przysługuje kredytobiorcy *ex lege*, a musi wynikać ze stosownej zmiany umowy. Ponadto, problem w tym, że art. 69 ust. 3 pr. bank. przewiduje dodatkowe ustalenia umowne co do zasad „otwarcia i prowadzenia rachunku służącego do gromadzenia środków przeznaczonych na spłatę kredytu oraz zasady dokonywania spłaty za pośrednictwem tego rachunku”. W efekcie zastępcze oświadczenie woli miałyby dotyczyć nie tylko zgody na spłaty w walucie indeksacji, lecz także uzgodnienia treści umowy rachunku bankowego. Wątpliwe już, czy wskazana norma w zakresie spłat w walucie obcej jest zgodna z paradygmatem szczególności delegacji do złożenia zastępczego oświadczenia woli. Z pewnością natomiast paradygmat ten sprzeciwia się przyznaniu sądowi kompetencji do uznaniowego złożenia oświadczenia woli co do zawarcia umowy rachunku bankowego.

Podsumowując, wbrew bardzo ogólnej ale kategorycznej konstatacji sądu apelacyjnego ani art. 69 ust. 2 pkt 4a, ani art. 75b pr. bank., stosowane na podstawie art. 4 ustawy antyspreadowej, nie stanowią podstawy do żądania zastępczego oświadczenia woli. Z tego względu

odmowa zasadności roszczenia procesowego o ustalenie na podstawie przysługiwania roszczenia o ukształtowanie była niezasadna.

Również powołany przez sąd jako podstawa rozstrzygnięcia art. 5 ust. 2 ustawy antyspreadowej nie mógł w rozstrzyganej sprawie stanowić podstawy do żądania zastępczego oświadczenia woli. Roszczenie o ustalenie dotyczyło umowy kredytowej o sumie kredytowej 189.866 PLN. Tymczasem art. 5 ust. 2 ustawy antyspreadowej dotyczy wyłącznie stosowania ustawy z 20.07.2001 r. o kredycie konsumenckim¹², a art. 3 ust. 1 tej ustawy ograniczał jej stosowanie wyłącznie do umów o sumie kredytowej nieprzekraczającej 80.000 PLN. Nie mogło być więc wątpliwości, że art. 5 ust. 2 ustawy antyspreadowej nie jest relewantny w sprawie.

Z powyższych względów błędne było przyjęcie przez sąd apelacyjny, że powodowi nie przysługiwał interes prawny w ustaleniu niezwiązania kredytobiorcy klauzulą walutową z uwagi na przysługiwanie roszczenia o świadczenie niepieniężne – oświadczenie woli precyzujące tę klauzulę.

5. Roszczenie o świadczenie pieniężne – zwrot częściowego rozliczenia umowy a roszczenie o ustalenie bezskuteczności umowy

Pozostaje jeszcze zbadać wpływ roszczeń o zapłatę na przysługiwanie powodowi roszczenia o ustalenie. Sąd apelacyjny przyjął, najprawdopodobniej na podstawie art. 4 ustawy antyspreadowej, że roszczenie o zastępcze oświadczenie woli przysługuje tylko co do rat jeszcze niezapłaconych i wywodził z tego wniosek, iż przepis ten rozciąga się na tę część spłat, która została już dokonana przed zmianą umowy. Sąd nie wyjaśnił, jakie zasady wykładni tekstu prawnego doprowadziły do wniosku, że normę, której zakres zastosowania brzmi: „w stosunku do tych

kredytów lub pożyczek pieniężnych, które nie zostały całkowicie spłacone – do tej części kredytu lub pożyczki, która pozostała do spłacenia”, należy odnieść do kwot już spłaconych.

W przypadku przepisu międzyczasowego, odnoszącego się do zmiany umowy ze skutkiem wstecznym i to bez zgody jednej ze stron, zasadne jest przeprowadzenie precyzyjnej wykładni ścieśniającej, wychodzącej z założenia kompletności regulacji. Na podstawie wykładni *a contrario* należało więc przyjąć, że art. 4 ustawy antyspreadowej nie przyznaje kredytobiorcy roszczenia o zapłatę nadpłat rat kredytowych. Gdyby nawet przyjąć istnienie roszczenia o zapłatę na podstawie tego przepisu, to wobec założenia o trwaniu umowy kredytowej, powód miałby interes prawny w ustaleniu nieskuteczności klauzuli indeksacyjnej na przyszłość¹³.

Powodowi przysługiwało bowiem powództwo o świadczenie tylko co do rat już rozliczonych. Wyrok uzyskany na podstawie takiego powództwa o świadczenie nie obejmowałby powagą rzeczy osądzonej rat jeszcze nierozliczonych. Oznacza to, że powód byłby zmuszony do wytaczania kolejnych powództw: albo powództw przeciwegzekucyjnych (w przypadku uzyskania przez pozwanego tytułu wykonawczego), albo powództw o zapłatę (w przypadku wyegzekwowania świadczeń). Uzasadnienie wyroku o zwrot częściowego rozliczenia, które wskazywałoby na bezskuteczność klauzuli indeksacyjnej, nie byłoby objęte powagą rzeczy osądzonej¹⁴.

Już sama możliwość skorzystania przez pozwanego bank z przywilejów egzekucyjnych

¹²Ustawa z 20.07.2001 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. Nr 100, poz. 1081 ze zm.). Ustawa została uchylona 17.12.2011 r. ustawą z 12.05.2011 r. o kredycie konsumenckim (obecnie tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1497 ze zm.).

¹³Taki sam problem wystąpiłby, gdyby rozstrzygać o roszczeniu o zapłatę powstałym na podstawie art. 385¹ § 1 i § 2 oraz art. 58 k.c.

¹⁴O dopuszczalności powództwa o ustalenie w sytuacji gdy przedmiotem powództwa jest umowa o świadczenia okresowe, które tylko częściowo stały się wymagalne i zostały wykonane, świadczą następujące orzeczenia SN: orzeczenie SN z 17.05.1966 r. (I CR 109/66), OSN 1967/3, poz. 52, za B. Czech, w: *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 1, Warszawa 2006, s. 812; uzasadnienie uchwały SN z 17.04.1970 r. (III PZP 34/69), OSNC 1970/12, poz. 217; uzasadnienie wyroku SN z 18.06.2009 r. (II CSK 33/09), LEX nr 515730.

i uzyskania tytułu wykonawczego uzasadnia obronę powoda w postaci powództwa o ustalenie, a po uzyskaniu tytułu wykonawczego – również powództwa przeciwegzekucyjnego¹⁵.

W tej sytuacji zmuszanie powoda do wytaczania powództwa o świadczenie nie tylko nie ułatwia powodowi dochodzenia praw, ale niepotrzebnie komplikuje sytuację majątkową oraz procesową.

6. Podsumowanie

Z powyższych uwag wynika, że wbrew ustaleniom sądu apelacyjnego, kredytobiorcy

¹⁵ Uzasadnienie wyroku SN z 24.05.2005 r. (V CK 644/04), LEX nr 180825; uzasadnienie postanowienia Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 14.10.2009 r. (I ACz 1239/09), niepubl. Por. M. Olczyk w: F. Zoll, *Prawo bankowe. Komentarz*, Kraków 2005, s. 141; J. Pisuliński, *Bankowy tytuł egzekucyjny*, „Prawo Bankowe” 1998/1, s. 94; T. Żyznowski, *Bankowy tytuł egzekucyjny i środki ochrony dłużnika*, „Przegląd Sądowy” 2000/9, s. 91.

Mariusz Korpalski

Autor jest radcą prawnym, doktorantem w Katedrze Prawa Cywilnego i Rodzinnego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, wykładowcą Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu oraz pełnomocnikiem w sprawie z pozwu w postępowaniu grupowym w sprawie klauzul indeksacyjnych w umowach kredytowych.

nie przysługuje roszczenie o żądanie złożenia zastępczego oświadczenia woli ani na podstawie art. 4, ani tym bardziej na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy antyspreadowej. Zasada autonomii woli wymaga, żeby legitymacja do złożenia zastępczego oświadczenia woli precyzowała treść oświadczenia (art. 64 k.c.). Z tego względu należało przyjąć, że powodowi przysługuje roszczenie o ustalenie niezgodności z prawem klauzuli indeksacyjnej.

Ponadto, kredytobiorcy przysługiwało roszczenie o zapłatę na podstawie art. 410 w zw. z art. 385¹ § 1 i § 2 k.c. tylko co do rat już zapłaconych. Przysługiwanie roszczenia o zapłatę w zakresie już dokonanych rozliczeń na podstawie spornego stosunku prawnego nie powinno pozbawiać powoda interesu prawnego w ustaleniu treści stosunku prawnego na przyszłość, mając na uwadze jeszcze nierozliczony zakres umowy (art. 189 k.p.c.).

Odmienne rozstrzygnięcie sądu apelacyjnego należy ocenić krytycznie.